

Sygn. akt XVC1013/16

0.1 WYROK

1 W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku w XV Wydziale Cywilnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Tamowicz

Protokolant: sekretarz Anna Gutowska-Czulik

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2018 r.

na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa Prezesa Sądu Okręgowego w (...)

przeciwko W. M.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. Uznaje za bezskuteczną w stosunku do Skarbu Państwa Prezesa Sądu Okręgowego w (...) umowę darowizny nieruchomości położonej w R., stanowiącej działki: numer (...), obszaru (...) działka budowlana; numer 552/4 obszaru 483 m² grunty orne, dla której Sąd Rejonowy w Wejherowie prowadzi księgę wieczystą nr (...) zawartą w dniu 16 lutego 2012 r. pomiędzy T. M. (1) jako darczyńcą i jego synem W. M. jako obdarowanym, działającym w tej umowie przez przedstawicielkę ustawową – matkę T. R., sporządzoną w Kancelarii Notarialnej notariusza D. K. w R., repertorium A nr 842/2012 dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Okręgowego w (...), któremu przysługuje wobec T. M. (1) wierzytelność z tytułu przepadku na rzecz Skarbu Państwa osiągniętej przez niego korzyści majątkowej w kwocie 830 000 zł. (osiemset trzydzieści tysięcy złotych) orzeczonego wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 5 kwietnia 2012 r. w sprawie IVK74/09 utrzymanym w mocy co do T. M. (1) wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 maja 2013 r. w sprawie IIAKa440/12, stwierdzona tytułem wykonawczym nr EA/74-28/14 z dnia 22 kwietnia 2014 r.

II. Odstępuje od obciążenia pozwanego W. M. kosztami postępowania na rzecz powoda.

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym dnia 2 grudnia 2016 roku (k. 2-15), skierowanym przeciwko pozwanemu W. M., powód Skarb Państwa – Prezes Sądu Okręgowego w (...) domagał się uznania za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy darowizny nieruchomości położonej w R. stanowiącej działki: nr (...) obszaru 1049 m² (działka budowlana) i nr 552/4 obszaru 483 m² (grunty orne), łącznego obszaru 1532 m², dla której Sąd Rejonowy w Wejherowie prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartej pomiędzy T. M. (1) a jego synem W. M., działającym przez przedstawiciela ustawowego T. R.. Umowa została sporządzona w kancelarii notarialnej notariusza D. K. w dniu 16 lutego 2012 roku (Rep. A nr 842/2012). Powód zarzucił, że umowa została zawarta z pokrzywdzeniem wierzyciela Skarbu Państwa, któremu przysługuje wobec T. M. (1) wierzytelność z tytułu przepadku na rzecz Skarbu Państwa osiągniętej przez niego korzyści majątkowej w kwocie 830.000,00 zł, orzeczonego wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 5 kwietnia 2012 roku, sygn. akt IVK74/09, utrzymanego w mocy co do T. M. (1) wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 maja 2013 roku, sygn. akt IIAKa440/12, stwierdzona tytułem wykonawczym nr EA/74-28/14 z dnia 22 kwietnia 2014 roku.

Ponadto, powód domagał się zasądzenia kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu powód podał, iż darczyńca T. M. (1) jest dłużnikiem Skarbu Państwa z tytułu przepadku osiągniętej korzyści majątkowej w kwocie 830.000,00 zł, orzeczonego w pkt. XXXIV wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 5 kwietnia 2012 roku, sygn. akt IVK74/09. Należność ta została stwierdzona tytułem wykonawczym z dnia 22 kwietnia 2014 roku.

Wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku został przekazany do XI Wydziału Wykonawczego tego Sądu, a sprawę zarejestrowano pod numerem (...) i zgodnie z art. 187 par. 1 k.k.w. niezwłocznie skierowano do Urzędu Skarbowego w W., jako właściwego do przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego wobec T. M. (2). Jednakże, Naczelnik Urzędu Skarbowego w W. postanowieniem z dnia 28 października 2016 roku umorzył postępowanie egzekucyjne wobec stwierdzenia, że nie uzyska się kwoty przekraczającej wydatki egzekucyjne.

Ponadto, jak wynika z Raportu (...) udostępnionego przez Krajowy Rejestr Długów Biuro (...) S.A. T. M. (1) nie spłaca nawet stosunkowo niskich zobowiązań, co dodatkowo potwierdza fakt niewypłacalności dłużnika.

W toku prowadzonego postępowania ustalono, że w dniu 16 lutego 2012 roku T. M. (1) zawarł ze swoim małoletnim wówczas synem (pозwanym), reprezentowanym przez matkę, umowę darowizny mocą, której darował mu nieruchomość położoną w R. stanowiącą działki łącznego obszaru 1532 m², dla której Sąd Rejonowy w Wejherowie prowadzi księgę wieczystą nr (...). Strony określiły wartość przedmiotu umowy na kwotę 400.000,00 zł.

Podniósł powód, iż poprzez zaskarżoną czynność prawną dłużnik wyzbył się składnika majątkowego, z którego mogłaby być przeprowadzona egzekucja, nie uzyskując w zamian żadnego przysporzenia majątkowego i działając z pokrzywdzeniem wierzyciela.

Powód wywiódł swoje roszczenie z art. 527 par. 1 k.c. i art. 530 k.c., podnosząc, że skoro prowadzone wobec T. M. (1) postępowanie egzekucyjne pozostawało bezskuteczne, wyzbycie się przez skazanego jedyne wartościowego składnika majątku doprowadziło w efekcie do pokrzywdzenia wierzyciela (przyszłego wierzyciela) - Skarbu Państwa, poprzez niemożność uzyskania choćby częściowego zaspokojenia wierzytelności.

Podniósł także, iż postępowanie sądowe w sprawie IVK74/09 toczyło się od 2009 roku i na dwa miesiące przed jego zakończeniem T. M. (1), znając stawiane zarzuty, musiał zdawać sobie sprawę z sankcji karnych, jakie mogą zostać wobec niego orzeczone, w tym możliwości orzeczenia przepadku osiągniętej korzyści majątkowej. Wyzbywając się wówczas nieruchomości miał świadomość i zamiar pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli, gdyż nieruchomości nie sprzedał, co dawałoby jeszcze szansę na chociażby częściowe zaspokojenie wierzycieli, ale darował synowi doprowadzając tym samym do bezskuteczności przyszłej egzekucji. W okolicznościach sprawy znajduje zastosowanie domniemanie, o którym mowa w art. 527 par. 3 k.c.

W odpowiedzi na pozew (k. 79-84) pozwany W. M. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, iż kwestionowana umowa darowizny została zawarta w dniu 16 lutego 2012 roku, natomiast nieprawomocny wyrok na mocy, którego T. M. (1) stał się dłużnikiem Skarbu Państwa zapadł w dniu 5 kwietnia 2012 roku. Tym samym w dniu zawarcia umowy darowizny T. M. (1) nie był dłużnikiem Skarbu Państwa, a wierzytelność nie istniała. Zatem kwotę 850.000,00 zł trudno uznać za wierzytelność przyszłą która podlegałaby ochronie, gdyż nie wynikała ona ze stosunków cywilnoprawnych, czy administracyjnoprawnych, jak np. zobowiązanie podatkowe, które dłużnik może przewidywać. Zarzucił, iż osoba oskarżona w procesie karnym, która nie przyznaje się do winy, wobec której nie zapadł wyrok skazujący nie jest dłużnikiem i nie ma wierzyciela, zaś jego obowiązki są kwestią zupełnie niepewną tak, co do zasady, jak i wysokości, ponieważ ewentualna ich konkretyzacja następuje dopiero w wyroku skazującym. Do tego czasu obowiązuje kluczowa zasada procesu karnego - zasada domniemania

niewinności. Wskazał, iż postępowanie przeciwko T. M. (1) toczyło się od 2009 roku, jednakże oskarżony w sprawie nie miał i nie mógł mieć świadomości, iż w wyniku tego postępowania może powstać zadłużenie wobec Skarbu Państwa w kwocie 830.000,00 zł. Zarówno na etapie postępowania przygotowawczego, jak i sądowego nie został zabezpieczony majątek T. M. (1), a oskarżony otrzymywał środki pieniężne na konto w Areszcie Śledczym w G.. Oznacza to, że sam prokurator nie przewidywał orzeczenia przepadku korzyści majątkowej. Wobec tego, T. M. (1) nie miał świadomości i nie mógł przewidzieć, że w wyniku orzeczenia, które zapadło już po sporządzeniu umowy darowizny, po pierwsze stanie się dłużnikiem Skarbu Państwa, a po drugie, że na tak dużą kwotę. Dlatego, nie sposób przyjąć, aby T. M. (1) działał w zamiarze pokrzywdzenia wierzyciela.

Podał pozwany, iż w dacie zawarcia umowy darowizny był 14-letnim dzieckiem, reprezentowanym przy tej czynności prawnej przez matkę T. R., i nie miał świadomości możliwości zaistnienia zobowiązań ojca wobec Skarbu Państwa. Ponadto nieruchomości będącą przedmiotem darowizny T. M. (1) nabył w drodze dziedziczenia, przy czym pozostali spadkobiercy zrzekli się roszczeń związanych ze spadkiem, albowiem ich wolą było, aby nieruchomości została przekazana pozwanemu. Darowizna nieruchomości stanowiła realizację wcześniejszych ustaleń rodzinnych.

Ostatecznie, pozwany zarzucił, iż przedmiotem ochrony na podstawie art. 527 k.c. nie może być wierzytelność o charakterze publicznoprawnym i z tego powodu powództwo nie powinno zostać uwzględnione.

Postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2017 roku (k. 190-190v) zawieszono postępowanie w sprawie na podstawie art. 177 par 1 pkt 3¹ k.p.c., do czasu rozstrzygnięcia sprawy toczącej się przed Trybunałem Konstytucyjnym pod sygnaturą akt K 52/16.

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2018 roku (k. 199-202) Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art. 527 par. 1 k.c. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie na zasadzie analogii legis do ochrony należności publicznoprawnych, jest zgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2018 roku (k. 202) podjęto postępowanie w sprawie.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 5 kwietnia 2012 roku, sygn. akt IVK74/09, utrzymanym w mocy, co do T. M. (1) wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 maja 2013 roku, sygn. akt IIAKa440/12, T. M. (1) został uznany winnym (pkt. II ppkt. 56 aktu oskarżenia – pkt. XXXIII wyroku) m. in. tego, że w okresie od czerwca 2007 roku do 9 października 2007 roku na terenie T., wspólnie i w porozumieniu z ustaloną osobą, wobec której materiały wyłączono do odrębnego postępowania, brał udział w obrocie znacznymi ilościami środków odurzających i substancji psychotropowych w ilości nie mniejszej niż 30 kg konopi indyjskich, 2 kg kokainy oraz 20 kg amfetaminy o łącznej wartości rynkowej nie mniejszej niż 830.000,00 zł w ten sposób, że po ich uprzednim nabyciu od P. O. zbył je innym nieustalonym osobom, tj. popełnienia czynu z art. 56 ust. 1 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w związku z art. 65 par. 1 k.k. w brzmieniu z dnia 9 października 2007 roku i za to został skazany na karę 5 lat pozbawienia wolności oraz grzywnę w wymiarze 300 stawek dziennych w wysokości 50 zł każda.

W pkt XXXIV wyroku, na mocy art. 45 par. 1 k.k. orzeczono przepadek na rzecz Skarbu Państwa osiągniętej przez T. M. (1) korzyści majątkowej w kwocie 830.000,00 zł.

Wyrok ten został skierowany do egzekucji. Należność z tytułu orzeczonego przepadku została stwierdzona tytułem wykonawczym nr EA/74-28/14 z dnia 22 kwietnia 2014 roku.

W czasie trwania postępowania karnego nie dokonano zabezpieczenia na poczet przyszłych kar na majątku T. M. (1). Poza darowaną nieruchomością nie miał on innego majątku. Na koncie w Areszcie Śledczym miał około 5.000,00 - 6.000,00 zł otrzymane od rodzeństwa z których dokonywał zakupów w czasie aresztowania.

Dowód: odpis wyroku z dnia 5 04 2012 roku k. 18-34, odpis wyroku z dnia 27 05 2013 roku k. 35-36, tytuł wykonawczy EA/74-28/14 z dnia 22 04 2014 roku k. 37-38v akt, zeznania świadka T. M. (1) na rozprawie w dniu 23 02 2017 roku (czas 00:15:50-00:47:01).

W toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego organ egzekucyjny - Naczelnik Urzędu Skarbowego w W. - zawiadomieniem z dnia 22 maja 2014 roku skierował egzekucję do wynagrodzenia za pracę skazanego. W dniu 5 sierpnia 2014 roku do organu egzekucyjnego wpłynęło pismo od dłużnika zajętej wierzytelności informujące, iż zobowiązany otrzymuje wynagrodzenie za pracę w kwocie 1.680,00 zł brutto, tj. w wysokości płacy minimalnej obowiązującej w 2014 roku.

W dniu 10 czerwca 2014 roku dokonano zajęcia wierzytelności z tytułu nadpłaty w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2013 rok. Kolejno, w dniu 15 lipca 2015 roku organ egzekucyjny dokonał zajęcia wierzytelności z tytułu nadpłaty w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2014 rok. Kwoty uzyskane z zajęcia tych wierzytelności zostały rozliczone zgodnie z art. 115 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

W dniu 19 kwietnia 2016 roku został sporządzony protokół o stanie majątkowym zobowiązanego z T. R., partnerką zobowiązanego, z którego wynika, iż na dzień sporządzenia T. M. (1) nie pracował, utrzymywał się z renty rehabilitacyjnej w wysokości 1.100,00 zł, zamieszkiwał wraz z synem i partnerką w lokalu mieszkalnym, który jest własnością T. R.. Według oświadczenia partnerki, dłużnik nie posiadał nieruchomości, środków transportowych oraz praw majątkowych stanowiących akcje/obligacje, udziały, środki pieniężne zgromadzone w walucie polskiej lub obcej. itp. Ponadto, nie prowadził również pozarolniczej działalności gospodarczej, a także nie jest rolnikiem.

W dniu 22 kwietnia 2016 roku uzyskano informację, że T. M. (1) nie figuruje w Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców jako posiadacz środków transportowych.

W dniu 25 kwietnia 2016 roku organ egzekucyjny sporządził protokół o stanie majątkowym, w którym zobowiązany potwierdził informacje przekazane przez partnerkę, a ponadto wskazał, iż w związku z problemami zdrowotnymi nie ma możliwości podjęcia pracy.

W dniu 4 czerwca 2016 roku organ egzekucyjny dokonał zajęcia wierzytelności z tytułu nadpłaty w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2015 rok. Kwota uzyskana z zajęcia wierzytelności została rozliczona zgodnie z art. 115 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 roku o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

W dniu 12 października 2016 roku uzyskano informację, iż zobowiązany nie figuruje w Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców jako posiadacz środków transportowych.

T. M. (1) uzyskał w 2015 roku przychód z tytułu zasiłków pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w kwocie 1.4838,76 zł, w związku z czym ewentualna egzekucja z tego składnika majątkowego spowodowałaby powstanie kosztów egzekucyjnych niewspółmiernych do przewidywanych uzyskanych kwot, zaś ze świadczenia uzyskiwanego przez T. M. (1) z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych są już dokonywane potrącenia na rzecz Komornika Sądowego J. Ś..

W konsekwencji, postanowieniem z dnia 28 października 2016 roku Naczelnik Urzędu Skarbowego w W. umorzył prowadzone wobec T. M. (1) postępowanie egzekucyjne stwierdzając, że w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym należności pieniężnej nie uzyska się kwoty przekraczającej wydatki egzekucyjne.

T. M. (1) nie ma żadnego majątku, utrzymuje się z renty.

Dowód: postanowienie o umorzeniu egzekucji z dnia 28 10 2016 roku wraz z potwierdzeniem odbioru k. 39-41v, pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w W. z dnia 7 09 2016 roku wraz z załącznikiem - wykazem informacji o czynnościach majątkowych T. M. (1) k. 44-45 akt, zeznania świadka T. M. (1) na rozprawie w dniu 23 02 2017 roku (czas 00:15:50-00:47:01).

T. M. (1) figurował w Krajowym Rejestrze Długów Biura (...) S.A. z długiem w wysokości 6.029,71 zł na dzień 30 września 2016 roku.

Dowód: raport informacji gospodarczych na temat konsumenta o numerze PESEL: (...) k. 62-63 akt.

Pozwany W. M. urodził się w dniu (...) i jest synem T. M. (1) i T. R..

W dniu 16 lutego 2012 roku T. M. (1) zawarł ze swoim małoletnim synem, reprezentowanym przez matkę T. R., umowę darowizny mocą, której darował mu nieruchomość położoną w R., gmina R., powiat (...), województwo (...) stanowiącą działki: nr (...) obszaru 1049 m², stanowiącą działkę budowlaną, oraz nr 552/4, obszaru 483 m², stanowiącą grunty orne, tj. nieruchomość łącznego obszaru 1532 m², dla której Sąd Rejonowy w Wejherowie prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Strony określiły wartość przedmiotu umowy na kwotę 400.000 zł. Darczyńca oświadczył, że nieruchomość nie jest obciążona prawami i roszczeniami osób trzecich oraz długami i należnościami publicznoprawnymi.

Pozwany wiedział od matki, że otrzymał darowiznę.

Dowód: umowa darowizny k. 46-47v i k. 132-133, odpis zupełny księgi wieczystej k. 48-50v akt, zeznania świadka T. R. na rozprawie w dniu 23 02 2017 roku (czas 00:47:01-01:10:41), zeznania pozwanego W. M. w charakterze strony na rozprawie w dniu 28 06 2018 roku (czas: 00:10:42-00:17:54 i na rozprawie w dniu 23 02 2017 roku (czas: 00:02:36-00:09:50).

W dniu 28 marca 1997 roku T. M. (3) nabyła w drodze umowy sprzedaży nieruchomość będącą przedmiotem kwestionowanej w tej sprawie umowy.

Spadek po T. M. (3), zmarłej w dniu 27 sierpnia 2001 roku w R., w tym wyżej opisaną nieruchomość, na podstawie testamentu notarialnego z dnia 7 stycznia 1998 roku nabył w całości T. M. (1).

Wolą spadkodawczyni było, aby to pozwany – jej wnuk był w przyszłości właścicielem odziedziczonych przez T. M. (1) nieruchomości.

Dowód: akt notarialny z dnia 28 03 1997 roku k. 130-131 akt, wniosek o stwierdzenie nabycia spadku k. 2-4, postanowienie dnia 23 08 2007 roku k. 124 – w aktach INs1395/05 Sądu Rejonowego w Wejherowie, zeznania świadków na rozprawie w dniu 23 02 2017 roku: T. M. (1) (czas 00:15:50-00:47:01), T. R. (czas 00:47:01-01:10:41).

Wobec T. M. (1) toczyły się również inne postępowania karne, zakończone wyrokami zapadłymi w dniach 9 października 2008 roku, 28 maja 2010 roku oraz 18 listopada 2010 roku, w których to postępowaniach został uniewinniony.

Dowód: wyroki Sądu Okręgowego w Gdańsku: z dnia 9 10 2008 roku, sygn. akt IVK169/01 k. 210-213; z dnia 28 05 2010 roku sygn. akt IVK71/07 k. 214-224; z 18 11 2010 roku sygn. akt IVK383/05 k. 225-226 akt.

Pozwany nie wiedział, jakie zarzuty postawiono T. M. (1) ani, że orzeczono wobec niego przepadek korzyści majątkowej uzyskanej z przestępstwa. Dowiedział się o tym dopiero z treści pozwu.

Dowód: zeznania pozwanego W. M. w charakterze strony na rozprawie w dniu 28 06 2018 roku (czas: 00:10:42-00:17:54) i na rozprawie w dniu 23 02 2017 roku (czas: 00:02:36-00:09:50).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie złożonych do akt dokumentów, zeznań pozwanego oraz świadków T. M. (1) i T. R., jak również na podstawie akt Sądu Rejonowego w Wejherowie (...).

Dowody z dokumentów opisane przy dokonywaniu poszczególnych ustaleń faktycznych nie budziły wątpliwości Sądu, co do ich wiarygodności. Dowód: z dokumentów został przeprowadzony na rozprawie 28 czerwca 2018 roku.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka T. R. oraz zeznaniom pozwanego jako wzajemnie zbieżnym, zbieżnym ze zgromadzonymi dokumentami i zgodnym z zasadami doświadczenia życiowego.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka T. M. (1) w zakresie wskazanym przy dokonywaniu ustaleń faktycznych. Nie dał natomiast wiary jego twierdzeniom, iż nie wiedział o możliwości orzeczenia przepadku korzyści uzyskanej z przestępstwa, o czym będzie mowa poniżej.

Ustalenia dotyczące nabycia przez T. M. (1) nieruchomości będących przedmiotem tego postępowania poczyniono na podstawie akt Sądu Rejonowego w Wejherowie (...) o stwierdzenie nabycia spadku po T. M. (3). Dowód z tych akt poczyniono na rozprawie dnia 28 czerwca 2018 roku.

Na rozprawie w dniu 23 lutego 2017 roku (adnotacja 01:10:41) oddalono wnioski pozwanego zawarte w odpowiedzi na pozew o przesłuchanie świadków P. M. i M. B. oraz o zwrócenie się o informację dotyczącą posiadania przez T. M. (1), w okresie tymczasowego aresztowania, środków na tzw. wypiskę i braku ich zabezpieczenia na poczet orzeczonych kar. Dowody te były zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy skoro uznano za wiarygodne twierdzenia świadka T. M. (1), że wolą jego matki i całej rodziny było, aby nieruchomość otrzymał w przyszłości pozwany. Za wiarygodne Sąd uznał także twierdzenia tego świadka, iż posiadał środki pieniężne na rachunku w Areszcie Śledczym, a okoliczność braku zabezpieczenia majątkowego w toku sprawy karnej nie była sporna między stronami.

W ocenie Sądu powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z przepisem art. 527 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć (par. 1). Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (par. 2). Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (par. 3).

Zgodnie zaś z przepisem art. 528 k.c., jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Stosownie do treści przepisu art. 529 k.c., jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny.

Przepisy art. 527 i następane k.c. stanowią formę ochrony wierzyciela przed takimi zachowaniami dłużnika, które prowadzą bądź do uniemożliwienia bądź utrudnienia zaspokojenia wierzytelności wierzyciela z majątku dłużnika. Celem skargi pauliańskiej jest rozszerzenie uprawnienia wierzyciela do przymusowego zaspokojenia wierzytelności z majątku dłużnika o możliwość prowadzenia egzekucji dla zaspokojenia wierzytelności z określonych przedmiotów, które w następstwie czynności prawnej w skutek, której stał się on niewypłacalny lub stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był uprzednio, weszły w skład majątku osoby trzeciej. Skarga pozwala, zatem na przeciwdziałanie powyższym skutkom tej czynności i zarazem wzmacnia ochronę wierzytelności (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18 listopada 2015 roku, IACa604/15, Lex1950436). Natomiast w wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 2 czerwca 2015 roku (IACa50/15, Lex1808715) wyrażono pogląd, że sam fakt dokonania przez

dłużnika określonej czynności prawnej nie narusza praw wierzyciela, jeżeli może on zaspokoić swą wierzytelność z innego majątku dłużnika.

Podstawową przesłanką skargi pauliańskiej jest przede wszystkim istnienie zaskarżalnej - podlegającej ochronie, wierzytelności pieniężnej w stosunku do dłużnika, który dokonał czynności prawnej objętej żądaniem uznania za bezskuteczną. W doktrynie prawa cywilnego przyjmuje się, że chroniona wierzytelność musi istnieć, aczkolwiek nie musi być wymagalna, powinna powstać co najmniej w chwili wniesienia skargi pauliańskiej, a najpóźniej w chwili wyrokowania (A. Kidyba: Kodeks Cywilny Komentarz, tom III Zobowiązania Część Ogólna, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2010 s 830, teza 12, s. 845 teza 2).

Zgodnie natomiast z art. 530 k.c., przepisy artykułów poprzedzających stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy dłużnik działał w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli. Jeżeli jednak osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową odpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną tylko wtedy, gdy osoba trzecia o zamiarze dłużnika wiedziała. Stosownie do treści art. 531 par. 1 k.c., uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową.

W rozpoznawanej sprawie ochronie podlega wierzytelność przysła, nie istniejąca w dacie dokonania rozporządzenia przez T. M. (1) na rzecz pozwanego. Powód stał się wierzycielem T. M. (1) na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 5 kwietnia 2012 roku w sprawie IVK74/09.

Przepis art. 530 k.c. poszerza stosowanie skargi pauliańskiej na sytuacje, gdy dłużnik najpierw dokonuje czynności powodujących jego niewypłacalność, a dopiero potem powstaje jego zobowiązanie w stosunku do wierzyciela. Chroni tak zwanych wierzycieli przyszłych. Są to wierzyciele, których wierzytelności powstały po dokonaniu przez dłużnika czynności prawnej krzywdzącej wierzyciela, lecz nie później niż w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską albo istniała w dacie wyrokowania (tak, A. G. w komentarzu do art. 530 k.c. w programie komputerowym Lex tezy 1-3). Potrzeba ochrony wierzycieli przyszłych uzasadniona jest w zasadzie tylko wtedy, gdy ich wierzytelność przeciwko konkretnemu dłużnikowi powstaje niezależnie od ich woli, w szczególności z tytułu czynów niedozwolonych. W innych wypadkach potencjalny wierzyciel powinien sam dbać o swoje interesy (tak, A. J. w komentarzu do art. 530 k.c. w programie komputerowym Lex tezy 2 -3).

Zaskarżenie przez wierzyciela czynności prawnej dłużnika dokonanej przed powstaniem jego wierzytelności jest dopuszczalne tylko w wypadku, gdy dłużnik w chwili dokonywania czynności zdawał sobie sprawę lub przynajmniej mógł zdawać sobie sprawę przy dochowaniu należytej staranności, że w przyszłości będzie odpowiadał za dług. Chodzi, więc o sytuację, kiedy wierzytelność i dług mogły być skonkretyzowane w przyszłości i przedmiotowo i podmiotowo. Nie jest przy tym istotne, czy w czasie dokonywania kwestionowanej czynności osoba przyszłego wierzyciela była już oznaczona, czy dłużnik znał dokładnie wielkość jego wierzytelności i w jakiej konkretnie dacie ona powstanie oraz jaki czas dzieli chwilę dokonania przez dłużnika czynności prawnej krzywdzącej wierzycieli od powstania wierzytelności.

W ocenie Sądu, fakt iż postępowanie sądowe przeciwko oskarżonemu T. M. (1) toczyło się od 2009 roku wskazuje na to, że przynajmniej od daty wniesienia do Sądu aktu oskarżenia powinien być liczyć się z możliwością skazania za zarzucane czyny.

Zgodnie bowiem z przepisem art. 44 par. 1 k.k., Sąd orzeka przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa. Natomiast, zgodnie z art. 45 par. 1 k.k., jeżeli sprawca osiągnął z popełnienia przestępstwa, chociażby pośrednio, korzyść majątkową niepodlegającą przepadkowi przedmiotów wymienionych w art. 44 par. 1 lub 6, sąd orzeka przepadek takiej korzyści albo jej równowartości. Przepadku nie orzeka się w całości lub w części, jeżeli korzyść lub jej równowartość podlega zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu podmiotowi. Prawomocnym wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2012 roku T. M. (1) został uznany winnym m. in. tego, że w okresie od czerwca 2007 roku do 9 października 2007 roku brał udział w obrocie znacznych ilości środków odurzających i substancji psychotropowych w ilości nie mniejszej niż 30 kg konopi indyjskich, 2 kg kokainy oraz 20 kg amfetaminy o łącznej wartości rynkowej nie

mniej niż 830.000,00 zł i za to został skazany na karę pozbawienia wolności oraz grzywny. Przypisany mu czyn jest identyczny w opisie jak czyn zarzucony aktem oskarżenia.

W pkt XXXIV wyroku, na mocy art. 45 par. 1 k.k. orzeczono przepadek na rzecz Skarbu Państwa osiągniętej przez T. M. (1) korzyści majątkowej w kwocie 830.000,00 zł.

Jak wynika z przywołanego wyżej przepisu art. 45 par. 1 k.k. orzeczenie takiego przypadku jest obligatoryjne i nie pozostaje w granicach swobody sędziowskiego wymiaru kary. T. M. (1) korzystający z pomocy prawnej obrońcy musiał mieć świadomość skutków majątkowych wynikających z grożącego mu skazania, w tym z możliwości orzeczenia przypadku osiągniętej korzyści majątkowej.

W konsekwencji, w ocenie Sądu, T. M. (1) niewątpliwie działał w zamiarze pokrzywdzenia przyszłego wierzyciela dokonując darowizny z dnia 16 lutego 2012 roku. Wyzbył się on bowiem praktycznie jedynego składnika swego majątku. W roku 2012 nie zdarzyło się nic, co nakazywałoby akurat wówczas wykonać szczególnego rodzaju zobowiązanie rodzinne dotyczące przekazania działki odziedziczonej przez dłużnika na rzecz wnuka T. M. (3), skoro przez jedenaście lat dłużnik tej woli nie wykonywał. Pozwany był wówczas małoletni i w jego życiu także nie zaszło nic, co uzasadniałoby dokonanie darowizny w tym właśnie czasie. Ponad to T. M. (1) w zarzutach pod numerami od 49 do 54 aktu oskarżenia został oskarżony o popełnienie szeregu przestępstw przeciwko mieniu na szkodę różnych osób. Nie wymaga szczególnej wiedzy i doświadczenia to, że osoba oskarżona o tego rodzaju przestępstwa może być zobowiązana do naprawienia szkody. Każdy przeciętny człowiek ma tego świadomość. Mimo tego wszystkiego dłużnik rozporządził jedynym składnikiem swego majątku stając się niewypłacalnym, co potwierdziła później prowadzona bezskuteczna egzekucja. Zdaniem Sądu, dokonując darowizny w lutym 2012 roku T. M. (1) działał, aby spowodować swą niewypłacalność i to było jedynym celem dokonania tej czynności. Zatem dłużnik działał w zamiarze pokrzywdzenia Skarbu Państwa jako przyszłego wierzyciela.

W przypadku stosowania ochrony na podstawie przepisu art. 530 k.c. zasadą jest wymóg wystąpienia przesłanki subiektywnej po stronie osoby trzeciej; by w chwili uzyskania korzyści majątkowej wiedziała, że dłużnik - dokonując czynności - działał w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli. Po stronie osoby trzeciej musi więc istnieć pozytywna znajomość zamiaru dłużnika. Nie jest wystarczającym wykazanie, że osoba trzecia przy dołożeniu należytej staranności mogła wiedzieć, lecz konieczna jest rzeczywista wiedza o zamiarze dłużnika pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli. Jeżeli jednak osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową nieodpłatnie - wówczas zastosowanie znajdzie art. 528 k.c. i w takim przypadku stan świadomości osoby trzeciej jest bez znaczenia (tak, A. G. teza 11).

Tak właśnie jest w rozpoznawanej sprawie, albowiem pozwany uzyskał od dłużnika darowiznę bezpłatną korzyść majątkową. W tej sytuacji stan wiedzy pozwanego czy też jego przedstawicielki ustawowej, co do działania dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli nie ma znaczenia.

Wskazać także należy, że pozwany nie zaspokoił wierzytelności powoda ani nie wskazał majątku dłużnika pozwalającego na jej zaspokojenie czym mógłby zwolnić się od zaspokojenia roszczenia powoda (art. 533 k.c.).

Na koniec należy odnieść się do zarzutu, iż przepisy o skardze pauliańskiej nie mogą być stosowane w celu ochrony wierzytelności o charakterze publicznoprawnym, a takiej wierzytelności dotyczy rozpoznawana sprawa. Wskazać zatem należy, iż wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2018 roku (k. 199-202) w sprawie K 52/16 Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art. 527 par. 1 k.c. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie na zasadzie analogii legis do ochrony należności publicznoprawnych, jest zgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, czym przesądził o możliwości stosowania skargi pauliańskiej dla ochrony wierzytelności powoda.

Ponadto, aktualnie kwestia stosowania tej instytucji dla ochrony wierzytelności publicznoprawnych nie budzi wątpliwości w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy, a w konsekwencji także sądy powszechne uznają za dopuszczalną drogę sądową w tych sprawach (por. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 roku, (...),

wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2010 roku, (...), wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2011 roku, (...), wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 stycznia 2015 roku, (...).

Mając na uwadze tak poczynione ustalenia i rozważania, Sąd w punkcie I wyroku, na podstawie art. 527 k.c. oraz art. 530 k.c. i art. 528 k.c. orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w punkcie II sentencji wyroku, na podstawie przepisów art. 108 par. 1 k.p.c. oraz 102. k.p.c. Sąd odstąpił od obciążenia pozwanego kosztami postępowania uznając, że zachodzą szczególne okoliczności w rozumieniu przepisu art. 102 k.p.c. W dacie dokonywania kwestionowanej czynności pozwany był małoletni. Obecnie jest studentem i poza darowaną nieruchomością nie ma innego majątku. Nie ma też dochodów pozwalających na pokrycie kosztów procesu.